

Характерною особливістю є те, що ділянка вкрита сірим ґрунтом містила у контактуючому шарі значно меншу кількість ГР ($94 \text{ мг}\cdot\text{г}^{-1}$), ніж чорнозем і торф (155 та $680 \text{ мг}\cdot\text{г}^{-1}$ відповідно).

Разом з тим, емісія ВМ з підстильної поверхні корелювала не тільки з водністю, а й з вмістом ГР у ґрунтах. Так, модуль водного стоку на ділянці з важкосуглинковим чорноземом становив 54 тис. $\text{л}\cdot\text{с}\cdot\text{км}^2$, а на ділянці з макроструктурним торфом ~ 79 тис. $\text{л}\cdot\text{с}\cdot\text{км}^2$. У той же час модуль хімічного стоку ГР становив відповідно ~ 2 тис. та 28 тис. $\text{мг}\cdot\text{м}^2$. Аналогічний показник щодо ВМ був: на ділянці з чорноземом – Fe ~ 90 , Mn – $0,92$ і Zn – $2,93 \text{ мг}\cdot\text{м}^2$; на ділянці з торфом – Fe ~ 13 , Mn ~ 3 та Zn до $39 \text{ мг}\cdot\text{м}^2$. Наведені дані показують, що окрім водного стоку на показники виносу ВМ значний вплив чинить величина запасу та форма знаходження досліджуваного компонента у ґрунтах.

Таким чином, показники емісії хімічних компонентів визначаються величиною водного стоку та умовами його формування, а також відмінностями морфогенетичних особливостей ґрунтів, які визначають кількісні показники переходу хімічних компонентів у розчинну фазу [2].

Список використаних джерел:

1. Иовенко Н. Г. Водно-физические свойства и водный режим почв УССР / [Н. Г. Иовенко, А. М. Кекух]. – Л.: Гидромет. Издат., 1960. – 328 с.
2. Калиниченко В. П. Мелиорация компонентов агроландшафта в зависимости от структуры почвенного покрова // Вестник РАСХН. – 2005. – № 4. – С. 24.
3. Набиванець Б.Й. Аналітична хімія поверхневих вод / [Б. Й. Набиванець, В. І. Осадчий, Н. М. Осадча]. – К.: Наук. думка, 2007. – 455 с.
4. Орлов Д. С. Гуминовые вещества в биосфере / Д. С. Орлов // Соревский образовательный журнал. – 1997. – № 2. – С. 56–63.
5. Осадча Н. М. Закономірності міграції гумусових речовин у поверхневих водах України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. географ. наук: спец. 11.00.07 «гідрологія суші, водні ресурси, гідрохімія» / Н. М. Осадча. – К., 2011. – 32 с.
6. Перминова И. В. Анализ, классификация и прогноз свойств гумусовых кислот: автореф. дис. на соискание ученой степени доктора химических наук: спец. 02.00.02 «Аналитическая химия» / И. В. Перминова. – М., 2000. – 50 с.

Варуха Є.В.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ

Збалансоване природокористування як тип взаємодії суспільства, виробництва та навколишнього середовища постає необхідним в умовах постійного зростання антропогенного впливу на природні екосистеми.

Під збалансованим природокористуванням розуміють таку систему діяльності, яка дає змогу забезпечити використання природних ресурсів і умов у найефективнішому режимі їхнього відтворення з урахуванням перспективи [2].

Для того, щоб запобігти можливим шкідливим наслідкам людської діяльності, забезпечити оптимальні умови існування людства і не обмежувати майбутні покоління у задоволенні їх потреб у природних, у тому числі рекреаційних ресурсах необхідно вже зараз підтримувати високу продуктивність природи, економно використовувати та охороняти її ресурси.

Охорона природних ресурсів означає підтримання їх якостей, сприятливих для господарства, відпочинку і здоров'я, а також недопущення невинуватених перетворень (наприклад, вторинного засолення ґрунтів, виникнення непродуктивного мілководдя) [1]. Але, на жаль, у вітчизняних реаліях, охорона природних ресурсів перетворюється у ізоляцію окремих територій, де проживають особливо цінні види тварин або ростуть унікальні рослини. Такий підхід призводить до повільної деградації природних екосистем, для нормального функціонування яких необхідно мати зв'язки з іншими територіями, оскільки природне середовище має безліч каналів для обміну речовиною, інформацією та енергією.

Щодо використання ресурсів, які дають нам екосистеми, вчені-екологи виділили та обґрунтували наступні принципи раціонального природокористування:

- принцип «нульового рівня» споживання природних ресурсів;
- принцип відповідності антропогенного навантаження природно-ресурсному потенціалові регіону;
- принцип збереження просторової цілісності природних систем у процесі їх господарського використання;
- принцип збереження природного кругообігу речовин у процесі господарської діяльності;
- принцип пріоритетності екологічної оптимальності на довгострокову перспективу відносно економічної ефективності поточного природокористування [4].

Раціональне природокористування має забезпечити повноцінне існування і розвиток сучасного суспільства, але при цьому зберегти високу якість середовища проживання людини. Це досягається завдяки економній експлуатації природних ресурсів і умов та найефективнішому режимові їх відтворення з урахуванням перспективних інтересів розвитку господарства і збереження здоров'я людей.

Нині люди думають лише про миттєву вигоду від використання природних ресурсів, не враховуючи подальшу долю порушених екосистем. Суспільство створює структури, що виконують відповідні функції, і використовує ці структури для взаємодії із природою. Результатом цієї взаємодії є нова якість середовища, вона міняє свої форми, енергетичний потенціал, напрямок руху потоків маси і енергії в навколишньому просторі. Більше того, змінюється саме середовище, у якому людина створює власну екосистему [3]. Якщо ситуація не зміниться, то в майбутньому на людство очікує боротьба за природні ресурси,

яка унеможливить удосконалення та розвиток уже існуючих систем і технологій.

Оптимальною ситуацією для довкілля буде така, за якої людина «вливається» у природну екосистему, а не підлаштовує її під власні потреби. Необхідний перехід від суто економічних принципів розвитку природокористування до узгоджених еколого-економічних основ діяльності. Ключовою проблемою тут виступає досягнення балансу інтересів усіх суб'єктів суспільних відносин щодо природокористування, збереження навколишнього природного середовища, розвитку суспільства. Це пов'язано з тим, що досі наукою ще не вироблено механізмів пошуку рішень у тріаді взаємозалежних цінностей «соціальні – економічні – екологічні» з урахуванням реальних умов.

Одним з ключових кроків до досягнення збалансованого природокористування можна вважати концепцію сталого розвитку та створені на її основі цілі сталого розвитку, ухвалені Організацією Об'єднаних Націй [5]. За умови виконання поставлених завдань для кожної з 17 цілей на 2016-2030 роки, людське суспільство наблизиться до такого рівня організації свого існування, який дозволить максимально ефективно використовувати наявні ресурси не обмежуючи при цьому можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

З огляду на все вищесказане, забезпечення людства природними ресурсами у майбутньому залежить від розумного використання наданих природою можливостей сучасним соціумом.

Список використаних джерел:

1. Бойчук Ю.Д., Солошенко Е.М., Бугай О.В. Екологія і охорона навколишнього середовища. Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 284 с.
2. Реймерс Н.Ф. Природопользование: Словарь-справочник – М.: Мысль, 1994 – 637 с.
3. Сонько С.П. Агоекосистема як екологічна ніша людини // Збірник наукових праць Уманського ДАУ. Частина 1. Агрономія. Випуск 71. Умань – 2009. – С. 188-199.
4. Юрченко Л.І. Екологія: навчальний посібник / Л.І. Юрченко. – К.: Професіонал; К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.
5. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>